

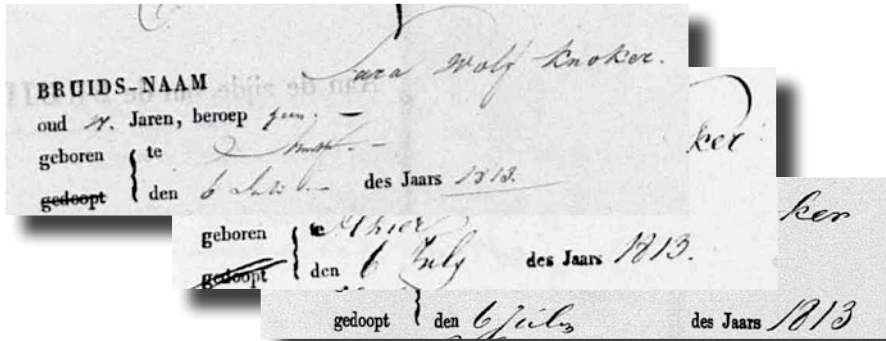
Drie zusters Sara en hun trouwakten

Bij het onderzoek voor het artikel ‘Geknok om scheerpoeder’ werd ook gekeken naar het ouderlijk gezin van Morris Knocker, die in dat artikel voorkomt.¹ Enig inzicht in schoonfamilies – in dat geval die van Dina Knocker-Sturkop – levert vaak een levendig beeld op van de levenswandel van de eigen familieleden.² Al snel viel het op, dat Morris, die toen nog luisterde naar de namen Mozes en Maurits, twee zusters had die Sara Wolf Knokker heetten. Dat was niet zo bijzonder: het komt vaker voor en ook in de eigen genealogie treft men dit meermalen aan.³ Zonder veel twijfel luisterden ze ook naar andere – verschillende – namen dan alleen hun burgerlijke voornaam.

Er werd dus uitgegaan van deze twee Sara’s. De oudste Sara werd volgens haar huwelijksakten geboren in 1813; haar gelijknamige zus in 1823. Van beiden was de overlijdensakte aangetroffen en daarom werd aanvankelijk ook slechts gezocht naar twee geboorteakten. En dat klopte: beide akten melden de geboorte van een Sara, dochter van Wolf Salomon Knokker en Vogeltje Moses Groen. De jongste Sara Knokker trouwt in 1844 met Meijer Ruben de Swarte. Haar levensloop is goed te volgen en gaat niet gepaard met genealogische puzzels. Zij overlijdt in 1872 als echtgenote van De Swarte en haar leeftijd klopt dan precies. Over haar hoeft hier geen nader verslag te worden gedaan.

Anders is het gesteld met Sara uit 1813. Er werden drie huwelijksakten gevonden en van alle drie zijn de huwelijksbijlagen bestudeerd. Deze documenten vertellen ons dat de bruid op 6 juli 1813 werd geboren als dochter van de bovengenoemde ouders. Geen twijfel mogelijk dus, dat het hier één en dezelfde dame betreft, zou men denken. Als dit zou kloppen, dan is deze Sara Knokker drie maal gehuwd geweest. De eerste maal was in 1830, met Emanuel Leendert van Sister. Goed, de bruid moest nog zeventien jaar worden, maar dat kan. Van Sister overleed drie jaar later. Dan vinden we de tweede huwelijksakte: Sara treedt in 1833 in de echt met Coopman Hartog Heertje, nog geen twee maanden na de dood van Sara’s eerste echtgenoot. Ook dat kan: er was een zoontje te onderhouden en het tweede kind was op komst. Ruim drie decennia later verbindt Sara Knokker zich met Simon Baruch Kuit, in het jaar 1865. Ergo: het derde huwelijk. Aanvankelijk weinig reden om te twijfelen. Weliswaar vinden we vóór het huwelijk met Kuit geen overlijden in Amsterdam van Heertje, maar dat had immers elders gebeurd kunnen zijn? Het vraagstuk werd interessanter bij nadere bestudering van

de huwelijksakten. De eerste akte, met Van Sister, levert geen probleem op, hoewel de bruid nog wel erg jong is. Vreemd is het echter, dat Sara bij het tweede huwelijk, met Heertje, niet als weduwe van Van Sister vermeld wordt. Verzwegen? Maar dan de derde maal: nu is Sara de weduwe van Van Sister, niet van Heertje. De huwelijksakten met bijlagen nog maar eens opnieuw uitgeplozen: het staat er werkelijk, drie maal Sara's geboortedatum: 6 juli 1813. Dan moet er toch wel sprake zijn van drie keer dezelfde bruid.

*Drie aktes met dezelfde geboortedatum van twee verschillende Sara's.
Huwelijk met Van Sister (1830), met Heertje (1833) en met Kuit (1865).*

Verwarrend was vooral, dat Sara Wolf Knokker door iemand op internet eveneens via de huwelijks staat gekoppeld was aan de hiervoor genoemde drie echtgenoten.⁴

Dan maar in het bevolkingsregister gekeken. Nu wordt het werkelijk vreemd: het echtpaar Coopman Heertje en Sara Knokker leeft voort tot in 1893. Dan sterft Heertje; Sara overleeft hem tot in 1910. Zij overlijdt als weduwe van Heertje. Dit kán dus niet, zou men denken, want Sara was in 1865 met Kuit getrouwd.

Het zou eenvoudiger zijn geweest wanneer Wolf Salomon Knokker in 1811 of nadien de plicht had vervuld om een achternaam aan te nemen. Dan hadden we gezien welke kinderen er rond die tijd in zijn gezin waren geboren.

Drie maal Sara Wolf Knokker

Totdat Harmen Snel suggereerde dat er sprake moest zijn van een derde Sara Wolf Knokker. Speurend op genver.nl komt het overlijden van een derde Sara aan het licht: in 1868 sterft deze derde naamgenote. Zij is dan 57 jaar en dat brengt ons op een geboortejaar rond 1811. Van haar ontbreekt echter de geboorteakte. Niet zo verwonderlijk, want pas in dat jaar 1811 werd de Burgerlijke Stand ingesteld. Deze Sara Wolf Knokker stierf echter

als echtgenote van Kuit, de derde hierboven genoemde bruidegom. Harmen Snel droeg de oplossing aan. Men zou kunnen aannemen dat de oudste Sara geboren was voor de invoering van de Burgerlijke Stand. Hoogstwaarschijnlijk hadden zij of haar ouders weinig lust om een akte van bekendheid te laten opmaken. Verderop in dit artikel zien we bovendien dat deze 'Sara' niet onder de achternaam Knokker was geboren en dan had er nog meer aangetoond moeten worden. Om die rompslomp te omzeilen 'leende' zij de burgerlijke gegevens van haar jongere zus Sara, die in 1813 ter wereld kwam. Met die informatie trad zij in het huwelijk met Van Sister. In plaats van nog geen zeventien was zij derhalve al negentien jaar en dat klopt al beter. Vele jaren na de dood van Van Sister trouwde zij met Kuit en hield voor die gelegenheid de geboortedatum uit haar eerste huwelijk aan.⁵ Dat moest wel, want die oude akte zal zijn gelicht.

Als men het eenmaal weet is het zo simpel, maar drie maal dezelfde geboortedatum doet toch echt denken aan één en dezelfde persoon. Het bedrog zal de beampten van de Burgerlijke Stand niet zijn opgevallen. Hooguit hadden de verschillende handtekeningen van de bruid de fraude kunnen onthullen, maar voor alle drie de akten verklaarde de bruid niet te kunnen schrijven.

Zo vonden wij de drie gezusters Sara Wolf Knokker:

Sara 1 – geboren rond 1811, overleden 11 november 1868, gehuwd (1830) met Emanuel Leendert van Sister en (1865) met Simon Baruch Kuit.

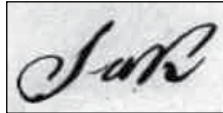
Sara 2 – geboren 6 juli 1813, overleden 22 juli 1910, gehuwd (1833) met Coopman Hartog Heertje.

Sara 3 – geboren 19 januari 1923, overleden 25 april 1872, gehuwd (1844) met Meyer Ruben de Swarte.

Zouden ze er in de familie vaak om gelachen hebben?

Toch blijft de vraag over wie die oudste Sara (geboren rond 1811) dan wel was. De oudste dochter in het gezin, Femmetje, kan het niet zijn: zij kwam vroeg in 1810 ter wereld, vier maanden na het huwelijk van haar ouders en zij trouwde in 1830.⁶ Haar huwelijks-, gezins- en overlijdensgegevens stemmen gedurende haar gehele leven overeen. Uiteindelijk kwam de geboorte van een dochter genaamd Bloeme aan het licht: van haar is de geboorteakte d.d. 7 oktober 1811 en naar dat jaar zochten we nu juist. Daarin wordt zij Bloeme Salomon genoemd, niet: Bloeme Wolf Knokker. Die akte was mischien nooit gevonden wanneer Harmen Snel niet had aangegeven dat de naamsaanneming pas in december 1811 van kracht werd en dat geboorten vroeger in dat jaar soms werden geregistreerd onder het patroniem van de vader.⁷

Deze Bloeme komt echter nadien nooit meer voor, niet in het Bevolkingsregister noch als bruid of overledene. Wanneer men er nu vanuit gaat het Bloeme was, die de geboortegegevens aan haar jongere zus Sara ontfutseld heeft, dan is de conclusie getrokken. Maar dat hield dan wel in, dat zij gedurende de rest van haar leven vast zat aan die gegevens, ook bij haar tweede huwelijk en haar overlijden. Thuis zal zij gewoon Bloeme zijn genoemd. Na de dood van haar eerste man kreeg zij nog kinderen en op één van de geboorteakten heeft zij toch nog een heldere handtekening geproduceerd:

*Handtekening van Sara alias Bloeme Wolf Knocker
onder de geboorteakte van haar dochter Grietje, 1838*

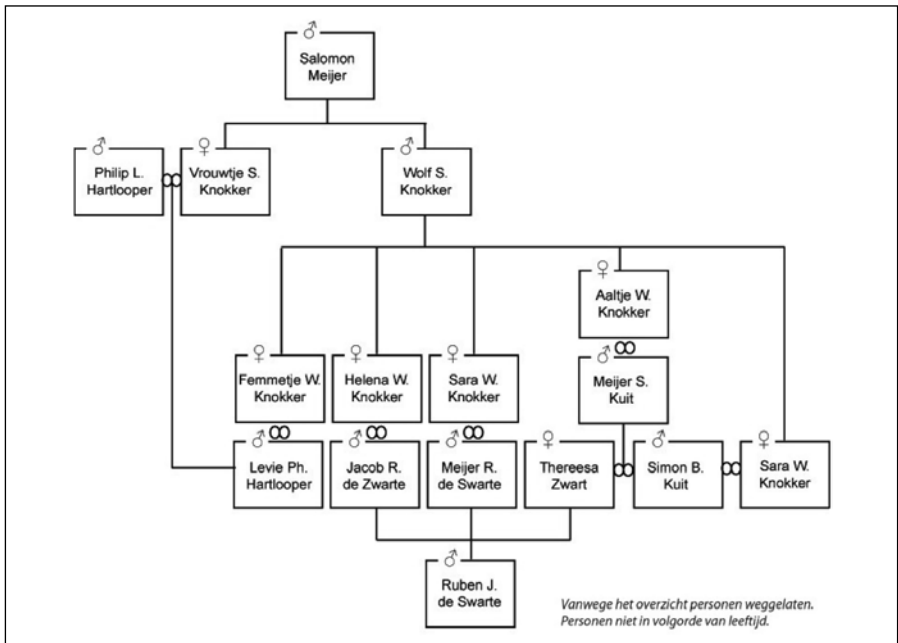
Dit artikel is mede bedoeld als een punt van aandacht: veel beoefenaars van joodse genealogie zullen wel bekend zijn met twee voornaamgenoten in één gezin, maar drie? En dan dat gesjoemel met geboortedata en – toen al – een ontvreemde identiteit. Overigens is al eerder geconstateerd dat in één enkel gezin drie dochters met dezelfde voornaam waren getooid.⁸

Na dertig jaar beoefenen van genealogie kwam zo toch nog een aantal nieuwe aanwijzingen voor onderzoek naar boven. Nooit te oud om te leren.

Noten

- 1 Morris Knocker was de vader van William Knocker, de handelaar in scheerpoeder (*Misjpoqe*, jaargang 26, 2013-1).
- 2 Onderzoek naar schoonfamilie levert vaak een aardige 'bijvangst' op: zo bleek dat Jacob Elias Zomerplaag, grootvader van Dina Sturkop (genoemd in het artikel ad 1) al in 1853 getuige was bij het huwelijk van een zus van de Sara's (die overigens met een zoon van Simon Baruch Kuit trouwde – er was sprake van meerdere onderlinge huwelijken binnen de families Knocker, De Swarte en Kuit). Zo zien we dat families elkaar al van oudsher kenden en dus hoe een echtpaar als William Knocker en Dina Sturkop afstamden van onderling goed met elkaar bekende mensen. Het lijkt nog verder terug te gaan: in 1836 werd het laatste kind in het gezin Knocker-Groen geboren. Men woonde toen in een woning op Vlooienburg, een niet al te harde steenworp verwijderd van woningen waar gezinnen Sturkop en Sturhoofd woonden, alsmede aangehuwde families. En onze hoofdpersoon Bloeme kwam in 1811 ter wereld in de Moddermolensteeg, daar waar mijn voorvader Koopman Alexander Sturkop, die zijn linnenwinkel in de Sint Antoniesbreestraat dreef, zijn magazijnen had en waarschijnlijk enkele bovenetages verhuurde voor bewoning. Men móet elkaar hebben gekend – misschien wel intensief.

- 3 In de genealogie Sturkop vindt men twee broers binnen hetzelfde ouderlijk gezin, die beiden Alexander heetten. Om de verwarring nog wat groter te maken werden ze allebei ook wel Salomon genoemd. Namen die overigens elders in de familie ook vaak beurtelings worden gebruikt. Ter zijde: de oudste Alexander Sturkop verdween spoorloos uit Amsterdam. Het duurde jaren, maar uiteindelijk 'dook hij op' in een onlangs gevonden site op internet – hij stierf in Londen.
- 4 Ooit schreef ik in *Misjopge* over de gevaren van het klakkeloos overnemen van genealogische gegevens op internet. Hier had ik de foutieve informatie bijna zelf als juist geïnterpreteerd.
- 5 Sara Wolf Knokker 'de oudste' kreeg tussen haar beide huwelijken nog drie kinderen. De oudste dochter werd enkele maanden na de dood van Van Sister geboren.
- 6 Van Femmetje Wolf Knokker (18 februari 1810) is uiteraard geen geboorteakte; zij werd geboren voor de invoering van de Burgerlijke Stand. De ondertrouw van haar ouders was op 13 oktober 1809 (Ondertrouwregister DTB 658/418).
Hier nog de koppeling naar de 'verdwenen' Bloeme = Sara 1?
- 7 Dit is een punt van aandacht. In 1811 moet men er op bedacht zijn dat de boreling niet onder de (latere) achternaam van de vader staat geregistreerd, maar bijvoorbeeld onder diens patroniem.
- 8 De heer R.F. Vulsma schreef een artikel over drie zusjes die Roosje werden genoemd. (Gens Nostra 53 (1998) – pag. 149).

Familierelaties Knokker, Hartlooper, Kuit en De Swarte [Ko Sturkop]